

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ КАРТОГРАФІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ

Будзінський Патрик-Владислав Ігорович,
Здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Спеціальність 014 Середня освіта (Географія)
Житомирського державного університету ім. Івана Франка

Яковлева Валентина Анатоліївна,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри екології та географії,
Житомирського державного університету ім. Івана Франка

У “Концептуальних засад реформування середньої освіти” мова йде про те, що за експертними оцінками, найбільш успішними на ринку праці в найближчій перспективі будуть фахівці, які вміють навчатися впродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, працювати в команді, спілкуватися в багатокультурному середовищі, саме вміння використовувати та застосовувати картографічний матеріал, в курсі географії дасть змогу здобувачам середньої освіти відповідати таким вимогам та орієнтуватися у життєвих ситуаціях.

Тема використання картографічних матеріалів на уроках географії є дуже актуальною, оскільки картографія це невід’ємна частина вивчення географічної науки. Карти та інші картографічні матеріали виконують важливу роль у підвищенні рівня розуміння учнями географічних явищ і процесів. Наприклад, вчителі географії НУШ для вивчення географічних об’єктів та їх характеристик активно використовують сучасні інтерактивні картографічні ресурси та комп’ютерні засоби, щоб зробити уроки цікавими, зрозумілими для учнів, щоб досягнути своєї мети вони користуються мультимедійними презентаціями з інтерактивними картами або навіть організують віртуальні екскурсії за допомогою географічних інформаційних систем. Важливість цих картографічних матеріалів, полягає в тому, що вони допомагають учням уявити та зрозуміти географічні поняття, структуру світу, розташування різних регіонів і країн, а також взаємозв’язки між ними. Це сприяє поглибленню їхніх знань та розвитку географічної грамотності, що є важливою складовою освіти.

Навчальна робота із географічними картами заміняє учням безпосереднє дослідження країн та інших територій на поверхні Землі, дає можливість сформулювати правильний образ територій, що досліджуються. В наслідок цього відбувається розвиток просторової уяви школярів, а робота учнів з навчальними картами готує їх до наукового картографічного дослідження явищ. Беручи до уваги зміст картографічного матеріалу і зіставляючи його, учні використовують і розвивають прийоми логічного мислення, вони навчаються встановлювати

зв'язки між природними і суспільними явищами, порівнювати та виявляти одиничні поняття і підводити їх під загальні [3].

В навчальному процесі всі географічні карти можна класифікувати: за масштабом, обхватом зображеної території, змістом, за функціями. Такий поділ є специфічним для учбових карт, адже за такою характеристикою географічний картографічний матеріал поділяють на настінні і настільні. Останні представлені по-різному: виданими окремо, прикладеними до підручника, вдрукованими безпосередньо на сторінках підручників (текстові карти), карти в атласах. Провідне місце в навчальній практиці посідають контурні карти.

Згідно методу використання настінної карти викладач використовує прийоми роботи, які залучаються під час занять з учнями та виконанню завдань на картах.

Також варто зазначити, що у вивченні географії залучають і такі види картографічних елементів, як географічні глобуси, профілі, рельєфні (об'ємні) карти і блок-діаграми.

Цікавою особливістю у методиці навчання географії є три головних мети, що досягаються розумінням географічних карт та навчальною роботою з ними: навчити учнів розуміти, читати та знати картографічний матеріал.

Розуміти карту – означає засвоїти головні властивості того достатньо складного твору науки і техніки, якими є у наш час географічні карти (та інші картографічні твори).

Під значенням «читати карту» визначають вміння розпізнавати географічну дійсність за її зображенням на карті. Наприклад, досліджуючи за допомогою картографічного матеріалу населений пункт, здобувач вивчає за формою про чисельність населення в ньому, також за розміром літер та іншими особливостями шрифту назви - про тип і політико-адміністративне значення населеного пункту.

Поняття «знати карту» має значення пам'ятати, розуміти положення, відносні розміри і форму об'єктів, що вивчаються в курсі географії. Зрозуміло, що якісному знанню карти має передувати її розуміння, а потім і багаторазові вправи в читанні.

При формуванні картографічних термінів важливу роль виконують схеми, та ілюстративний матеріал наукових посібників. Утворення деяких понять (план місцевості, зйомка місцевості, орієнтування, вимірювання відстаней на місцевості, зйомка профілю) потребує організації польових робіт на досліджуваній території.

Безпосередня методика навчання географії із залученням картографічних матеріалів містить в собі декілька характерних особливостей, що впливають на ефективність викладання географії [1].

Важливою складовою є належний підбір картографічних матеріалів, які мають характерну спеціалізацію щодо навчального матеріалу на заняттях. Зазначимо, що карти можуть бути різними, наприклад: фізичними, політичними, кліматичними, демографічними тощо.

Однією з важливих задач методики навчання географії є: навчити учнів аналізувати карту; критично мислити; формувати конструктивні висновки на

основі інформації, які дає картографічний матеріал. Даний метод дасть можливість формувати нові гіпотези та виконувати завдання на базі даних з географічних карт.

Методика взаємодії з картографічним матеріалом є способом використання різних фільтрів та шарів, маркування об'єктів, місць та маршрутів та допоможе здобувачам поглибити розуміння географічних засад.

Спосіб навчання із використанням технологій, наприклад геоінформаційні системи або інтерактивні онлайн-карти дають можливість формувати власні карти та аналізувати їх.

Виконання завдань та проектів також є важливою складовою навчання географії, наприклад такі завдання як дослідження клімату або ж економіки країни поглиблюють знання з географії в більш простий спосіб.

Провідна мета методики навчання географії це використання карт, це вдосконалення процесу навчання, та зробити його більш практичним і ефективним, опираючись на краще розуміння географічних явищ [4].

Розуміння географічних засад є важливою складовою навчального процесу, для того щоб учні могли зрозуміти провідні географічні поняття, такі як місцезнаходження, простір та час, масштаб, регіональність тощо.

Актуалізація знань та засвоєння географічних навичок допомагають зрозуміти глобальні проблеми світу з географічної точки зору, що безпосередньо призводить до практичного аналізу даних, які збираються. Даний метод певним чином поглиблює знання про світ, збільшуючи базу знань студентів про фізичні та культурні аспекти різних регіонів світу [2].

Підсумовуючи, все вище сказане можемо зробити висновки: використання картографічних матеріалів на уроках географії розвивають критичне мислення учнів, заохочують їх до аналізу вивчення інформації, підвищують рівень їх географічної грамотності та збільшують можливість орієнтуватися в географічному середовищі.

Список літератури

1. Державний стандарт базової і повної середньої освіти (витяг) // Географія. 2004. № 3 (7). С. 1–8.
2. Касіяник І.П., Мисько В.З. К28 Методика навчання географії (теоретичний аспект). Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута»», 2017.– с. 80-85.
3. Навчальний посібник з топографії: метод, рекомендації з виконання завдань з топографії. - К: Картографія, 2004. - 16 с.
4. Слюта А. М. Методика навчання географії. Навчально-методичний посібник для студентів ЗВО спеціальності 014 Середня освіта (Географія). Чернігів: Десна Поліграф, 2021. 110 – 125 с.